

УДК: 343.5

DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2024.83.3.25>

ОСОБЛИВОСТІ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА УМИСНЕ ЗНИЩЕННЯ ЧИ ПОШКОДЖЕННЯ ЧУЖОГО МАЙНА

Шармар О.М.,
*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри кримінального права
Національної академії внутрішніх справ
ORCID: 0000-0002-9123-8668*

Шармар О.М. Особливості кримінальної відповідальності за умисне знищення чи пошкодження чужого майна.

У статті розкриваються особливості кримінальної відповідальності за умисне знищення чи пошкодження чужого майна передбаченого статтею 194 Кримінального кодексу України. Проаналізовано проблемні питання складу кримінального правопорушення умисного знищення чи пошкодження чужого майна, розкрито відмінність цього складу від умисного знищення чи пошкодження майна, яке має спеціальні ознаки (об'єкти електроенергетики, природно-заповідного фонду, археологічної спадщини, зброя, бойові припаси, офіційні документи, військове майно, тощо). Запропоновано умисне знищення чи пошкодження чужого майна, яке має спеціальні ознаки кваліфікувати за спеціальними нормами передбачених статтями: 113, 194¹, 252, 258, 292, 298, 338, 357, 360, 378, 399, 411, 437, 433, 438 Кримінального кодексу України. На підставі аналізу судової практики сформовано запропоновано у разі використання вибухового пристрою, для умисного знищення чи пошкодження чужого майна, такі дії винного необхідно додатково кваліфікувати за ч. 1 ст. 263 Кримінального кодексу України. Виявлено недосконалість положень чинного кримінального законодавства в частині формулювання кваліфікуючих ознак умисного знищення чи пошкодження майна. Констатовано, що в чинному законодавстві України про кримінальну відповідальність відсутнє поняття загальнонебезпечного способу, підпалу, вибуху, не розкривається зміст загибелі людей, тяжких наслідків. Запропоновано поняття загальнонебезпечного способу, його різновидів. Загальнонебезпечним способом умисного знищення чи пошкодження майна є спосіб, який спричиняє майнову, немайнову, фізичну шкоду фізичній чи юридичній особі або створює реальну небезпеку спричинення такої шкоди щодо двох чи більше людей. З метою уникнення зайвої диференціації кримінально-правових норм запропоновано виключити з Кримінального кодексу України статті 347, 347¹, 352, а ч. 2 ст. 194 Кримінального кодексу України доповнити ознакою умисне знищення чи пошкодження чужого майна у зв'язку з виконанням особою службових повноважень чи професійних обов'язків.

Ключові слова: кримінальне правопорушення, власність, майно, пошкодження, знищення, військове майно, зброя, бойові припаси, загальнонебезпечний спосіб, вибух, підпал, загибель людей, тяжкі наслідки, потерпілий, журналіст, працівник правоохоронного органу, службова особа, особливий період, воєнний стан.

Sharmar O.M. Peculiarities of criminal liability for intentional destruction or damage to someone else's property.

The article reveals the specifics of criminal liability for intentional destruction or damage to someone else's property provided for in Article 194 of the Criminal Code of Ukraine. The problematic issues of the composition of the criminal offense of intentional destruction or damage to someone else's property are analyzed, the difference between this composition and the intentional destruction or damage to property that has special features (objects of the electric power industry, nature reserve fund, archaeological heritage, weapons, military supplies, official documents, military property, etc.). Intentional destruction or damage to someone else's property, which has special features to be qualified according to the special norms provided for by articles: 113, 194¹, 252, 258, 292, 298, 338, 357, 360, 378, 399, 411, 437, 433, 438

of the Criminal Code, is proposed. of Ukraine. On the basis of the analysis of judicial practice, it was proposed that in the case of using an explosive device, for the intentional destruction or damage of someone else's property, such actions of the perpetrator must be additionally qualified under Part 1 of Art. 263 of the Criminal Code of Ukraine. The imperfection of the provisions of the current criminal legislation in terms of the formulation of the qualifying signs of intentional destruction or damage to property was revealed.

It has been established that the current legislation of Ukraine on criminal responsibility does not include the concept of a generally dangerous method, arson, explosion, the content of the death of people, serious consequences is not disclosed. The concept of a generally dangerous method and its varieties is proposed. The concept of a generally dangerous method and its varieties is proposed. A generally dangerous method of intentional destruction or damage to property is a method that causes property, non-property, physical damage to an individual or legal entity or creates a real danger of causing such damage to two or more people. In order to avoid unnecessary differentiation of criminal law norms, it is proposed to exclude from the Criminal Code of Ukraine articles 347, 347¹, 352, and part 2 of Art. 194 of the Criminal Code of Ukraine to add the sign of intentional destruction or damage to someone else's property in connection with the person's performance of official powers or professional duties.

Key words: criminal offense, property, property, damage, destruction, military property, weapons, ammunition, generally dangerous method, explosion, arson, loss of life, serious consequences, victim, journalist, law enforcement officer, official, special period, wartime state.

Постановка проблеми. Правильне застосування норми ст. 194 «Умисне знищення або пошкодження майна» Кримінального кодексу (далі – КК) України є гарантією забезпечення принципу законності, справедливості, невідворотності покарання. Відсутність формальної визначеності законодавчих положень норми, яка аналізується, конкретизації елементів складу кримінального правопорушення потребує внесення належних коректив до кримінального закону.

Стан опрацювання проблематики. Окремі аспекти цієї проблематики зосереджені в працях таких дослідників як: Р.О. Боднарчук, В.В. Бабаніна, А.А. Вознюк, І.Б. Газдайка-Василишин, О.О. Дудоров Р.О. Мовчан, В.О. Навроцький, Є.О. Письменський, М.І. Хавронюк та ін. Однак серед праць перелічених дослідників відсутня єдність позицій щодо тлумачення положень ст. 194 КК України (далі - КК) в частині кваліфікуючих ознак та відмінності цього складу від суміжних кримінальних правопорушень, передбачених КК.

Мета дослідження. Мета статті полягає у дослідженні особливостей кримінальної відповідальності за умисне знищення чи пошкодження майна, передбаченого ст. 194 КК.

Виклад основного матеріалу. Основним безпосереднім об'єктом злочину умисного знищення чи пошкодження майна є право власності. **Предметом** злочину є чуже **майно** крім окремих спеціальних видів: радіоактивних матеріалів, магістральних або промислових нафто-, газо-, конденсатопроводів чи нафтопродуктопроводів, об'єктів культурної спадщини, військового майна, зброї, бойових припасів, військової і спеціальної техніки, передбачених спеціальними нормами, а саме статтями: 113, 194¹, 252, 258, 265, 292, 298, 338, 347, 347¹, 352, 357, 360, 378, 399, 411, 437, 438 КК. Об'єктивна сторона злочину виражається у діянні, а саме знищенні або пошкодженні майна, наслідками у вигляді шкоди у великих розмірах і причинним зв'язком між діянням та наслідками. Знищення чужого майна – це доведення майна до повної непридатності, що унеможливує його використання за призначенням і призводить до втрати споживчих властивостей та економічної цінності або до повного припинення існування. Пошкодження чужого майна – це діяння, спрямовані на погіршення якості майна, обмеження можливості його використання, втрата споживчих властивостей та економічної цінності повністю чи частково.

Деякі спеціальні норми КК передбачають умисне знищення чи пошкодження чужого майна спеціального потерпілого – працівника правоохоронного органу, службової особи, журналіста (ст. 347, 347¹, 352 КК) і за об'єктивними ознаками складу кримінального правопорушення дублюють положення загальної норми ст. 194 КК України. Така ситуація створює конкуренцію та зайву диференціацію кримінально-правових норм, що може призвести до порушення принципу подвійного притягнення особи до кримінальної відповідальності.

М.Й. Коржанський зазначав, що конкуренція загальної і спеціальної кримінально-правових норм виникає з прагнення законодавця диференціювати кримінальну відповідальність способом виділення із загальної норми спеціальних норм, які передбачають або більш сувору, або пом'якшену відповідальність порівняно із загальною нормою [1, с. 71].

Для порівняння диспозиції і санкції загальної норми ст. 194 КК і спеціальних норм (ст. 347, 347¹, 352 КК) вважаємо за необхідне навести їх положення: ч. 2 ст. 194 КК – те саме діяння, вчинене шляхом підпалу, вибуху чи іншим загальнонебезпечним способом, або заподіяло майнову шкоду в особливо великих розмірах, або спричинило загибель людей чи інші тяжкі наслідки, – карається позбавленням волі на строк *від трьох до десяти років*; ч. 2 ст. 347 КК – ті самі дії, вчинені шляхом підпалу, вибуху або іншим загальнонебезпечним способом, або такі, що спричинили загибель людей чи інші тяжкі наслідки «Умисне знищення або пошкодження майна працівника правоохоронного органу, працівника органу державної виконавчої служби чи приватного виконавця» КК, – караються позбавленням волі на строк від шести до п'ятнадцяти років; ч. 2 ст. 347¹ КК – ті самі дії, вчинені шляхом підпалу, вибуху або іншим загальнонебезпечним способом, або такі, що спричинили загибель людей чи інші тяжкі наслідки, – караються позбавленням волі на строк *від шести до п'ятнадцяти років*; ч. 2 ст. 352 КК України – дії, передбачені частиною першою цієї статті, вчинені шляхом підпалу, вибуху або іншим загальнонебезпечним способом, або такі, що спричинили загибель людей чи інші тяжкі наслідки, караються позбавленням волі на строк *від п'яти до дванадцяти років*. Отже, у санкціях спеціальних нормах (347, 347¹, 352 КК) за вчинення тих самих дій (умисного знищення чи пошкодження чужого майна), однакоvim способом (підпалу, вибуху або іншим загальнонебезпечним), спричиненням однакових наслідків (загибель людей чи інші тяжкі наслідки) передбачено більш суворе покарання ніж в загальній нормі (ч. 2 ст. 194 КК).

У цьому аспекті потрібно навести кілька наукових позицій. Наприклад, В.О. Навроцький зазначає, що стаття про спеціальну норму повинна містити всі ознаки статті про загальну норму, водночас, стаття про спеціальну норму повинна містити додаткові, притаманні лише їй ознаки, які виділяють її із загальної норми [2, с. 268-269]. Визначення поняття спеціальної норми є і в підручнику О.О. Дудорова, М.І. Хавронюка: спеціальною є норма, яка передбачає відповідальність за те саме діяння, що і загальна, але містить додаткові ознаки складу кримінального правопорушення, яких не містить загальна норма [3, с. 131].

Вважаємо, що кваліфікуючі ознаки спеціальних норм (347, 347¹, 352 КК) дублюють кваліфікуючі (особливо кваліфікуючі) ознаки об'єктивної сторони злочину ст. 194 КК. Крім цього, законодавець, формулюючи санкції спеціальних норм (347, 347¹, 352 КК) закріплює більш сувору відповідальність, наприклад, за загибель людей ніж в санкції ст. 194 КК. Вважаємо, що така пеналізація не узгоджується з положеннями ст.3 «Людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю» Конституції України [4, с. 94], яка дозволяє констатувати, що цінність життя людини однакова і покарання повинні бути однакові за позбавлення життя людини (загибель людей) внаслідок умисного знищення чи пошкодження майна таку це порушенням конституційного принципу.

Очевидно, що такої позиції дотримуються і автори Проекту Нового КК (далі – Проекту). Згідно з розділ 6.1. «Кримінальні правопорушення проти власності містить» ст. 6.1.3. «Ознаки, що підвищують тяжкість злочину на один ступінь». До ознак, що підвищують на один ступінь тяжкість злочинів, передбачених цим розділом Проекту, є вчинення умисного злочину, передбаченого статтею 6.1.13–6.1.15, щодо людини (чи близької їй людини), у зв'язку з виконанням нею службових повноважень чи професійних обов'язків, реалізацією її суб'єктивного права або виконанням юридичного обов'язку в публічних інтересах (п. 3. ст. 6.1.3 Проекту). До злочинів передбачених статтею 6.1.13–6.1.15 Проекту) відносяться: знищення чи пошкодження чужої речі, що спричинило істотну майнову шкоду є злочин 1 ступеня (ст. 6.1.13.); знищення чи пошкодження чужої речі, що спричинило значну майнову шкоду є злочином 3 ступеня (ст. 6.1.14.); знищення чи пошкодження чужої речі, що спричинило тяжку майнову шкоду є злочином 5 ступеня (ст. 6.1.15.) [5]. У зв'язку з цим, вважаємо за необхідне виключити з КК України статті 347, 347¹, 352, а ч. 2 ст. 194 КК доповнити ознакою умисне знищення чи пошкодження чужого майна у зв'язку з виконанням особою службових повноважень чи професійних обов'язків.

Проблемні питання застосування досліджуваної норми містяться і при тлумаченні кваліфікуючих ознак, передбачених в ч. 2 ст. 194 КК, які полягають у знищенні або пошкодженні чужого майна: 1) шляхом підпалу; 2) шляхом вибуху; 3) іншим загальнонебезпечним способом; 4) що заподіяло майнову шкоду в особливо великих розмірах; 5) спричинило загибель людей; 6) спричинило інші тяжкі наслідки. Зупинимось на аналізі деяких кваліфікуючих ознак, які є проблемними у застосуванні. У кримінальному законодавстві відсутнє поняття «загальнонебезпечного

способу» та його видів. Це поняття є в п. 14 глосарію Проєкту, який передбачає, що загальнонебезпечний спосіб – спосіб, який спричиняє шкоду чи створює реальну небезпеку спричинення шкоди двом чи більше людям (вибух, підпал, затоплення, використання радіоактивних матеріалів, отруйних речовин, збудників інфекційних захворювань) [5]. Із визначення зрозуміло, що умисне знищення чи пошкодження чужого майна загальнонебезпечним способом є злочином з матеріальним складом і обов'язковою ознакою містить наслідок заподіяння істотної майнової шкоди [6, с. 278]. Така позиція не узгоджується із судовою практикою, яка полягає в тому, що розмір спричиненої майнової шкоди не має правового значення, якщо умисне знищення чи пошкодження чужого майна відбувається шляхом підпалу, вибуху чи іншим загальнонебезпечним способом (постанова Верховного Суду (далі – ВС) від 05.11.2020 р. у справі № 536/621/16-к).

Отже, загальнонебезпечним способом є спосіб, який спричиняє майнову, немайнову, фізичну шкоду фізичній чи юридичній особі або створює реальну небезпеку спричинення такої шкоди щодо двох чи більше людей [2]. Одним із різновидів цього способу є вибух – швидке екзотермічне хімічне перетворення вибухонебезпечного середовища, яке супроводжується виділенням енергії та утворенням стислих газів, здатних виконувати механічну роботу. Існують різні види вибухів: хімічний; ядерний; електричний; тепловий; кінетичний; пружного стиснення. У разі використання вибухового пристрою, з метою умисного знищення чи пошкодження майна, дії винного необхідно додатково кваліфікувати за ч. 1 ст. 263 КК. На підтвердження цієї позиції, наведемо приклад судової практики. Так, ОСОБА_6 23.07.2023 р., за попередньою змовою в групі з ОСОБА_5, перебуваючи в лісопосадці, незаконно придбав вибуховий пристрій військового призначення – наступальну осколкову ручну гранату РГД-5, що відноситься до бойових припасів, яку з ОСОБА_5 автомобілем незаконно привіз в м. Ковель та незаконно зберігав у невстановленому місці до моменту, коли, за попередньою змовою з ОСОБА_5, останній 25.07.2023 р., привів її в дію та кинув на подвір'я будинку, де вона вибухнула. ОСОБА_6 судом був визнаний винуватим у вчиненні кримінальних правопорушень, передбачених ч. 2 ст. 28 та ч. 2 ст. 194 КК, ч. 2 ст. 28 та ч. 1 ст. 263 КК [7].

У випадку умисного знищення чи пошкодження чужого майна, вчиненого шляхом вибуху, унаслідок акту агресії іншої країни проти України, в умовах воєнного стану (особливого періоду), дії особи кваліфікуються за ст. 438 КК України «Порушення законів та звичаїв ведення війни». Наприклад, 24.02.2022 військовий рф прибув до району с. Алісівка Харківської області України, діючи в порушення законів та звичаїв війни, здійснив залп із БМ-21 «Град» у напрямку міста Харкова. У результаті застосування військовими рф реактивних систем залпового вогню на території Харківської області, було пошкоджено електричну мережу. Дії винного, які виразилися в розгортанні для приведення в дію реактивної системи залпового вогню, що спричинило зруйнування об'єктів цивільної та критичної інфраструктури, житлових будинків, які є нападом невибіркового характеру, тобто іншим порушенням законів та звичаїв війни, котре передбачено міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана ВР України та вчинене за попередньою змовою групою осіб, кваліфіковано за ч. 2 ст. 28 та ч. 1 ст. 438 КК [8].

Наступним загальнонебезпечним способом умисного знищення або пошкодження чужого майна є *підпал*, поняття якого чітко не визначено на законодавчому рівні. У законодавстві визначено, що *горіння* – це екзотермічна реакція окислення речовини, яка супроводжується виділенням диму та (або) виникненням полум'я і (або) свічення, а *пожежа* – неконтрольоване горіння, що супроводжується знищенням матеріальних цінностей і (або) становить загрозу життю і здоров'ю людей [9]. Ці поняття не містять причини виникнення пожежі, зокрема дії людини. Враховуючи викладене, під *підпалом* необхідно розуміти умисні дії, спрямовані на створення процесу неконтрольованого горіння (пожежі), що спричинило шкоду майну чи здоров'ю людини або створило реальну небезпеку спричинення шкоди майну або здоров'ю людей [10].

Так, відповідно до вироку, ОСОБА_7 визнано винним у тому, що він 06.09.2015 р., перебуваючи на території, яке знаходиться на балансі Бондарівської сільської ради, але фактично використовується потерпілою ОСОБА_8, маючи намір на умисне знищення чужого майна шляхом підпалу і скориставшись відсутністю власника та сторонніх осіб, підійшов до будинку, де потерпіла зберігала тюки сина в кількості 1 197 шт. по 25 кг кожний, та кинув у вікно невстановлений предмет, унаслідок чого сталася пожежа, яка знищила майно потерпілої. Цими діями потерпілій було заподіяно матеріальну шкоду на суму 29 925 грн. Суд кваліфікував дії особи за ч. 2 ст. 194 КК. Засуджений, оскаржуючи рішення суду, посилався на неправильну кваліфікацію за ч. 2 ст. 194

КК, у зв'язку з відсутністю заподіяння шкоди у великих розмірах. З цього приводу колегія ВС суддів Першої судової палати Касаційного кримінального суду зазначила, що об'єктивна сторона злочину, передбаченого ч. 1 ст. 194 КК, характеризується діями, які полягають у знищенні чи пошкодженні майна, наслідками у вигляді шкоди у великих розмірах і причинно-наслідковим зв'язком між указаними діями і наслідками. Умисне знищення чи пошкодження майна шляхом підпалу, вибуху чи іншим загальнонебезпечним способом створює кваліфікований склад цього злочину та потребує кваліфікації за ч. 2 ст. 194 КК. Зазначена норма передбачає відповідальність за «те саме діяння, вчинене шляхом підпалу, вибуху чи іншим загальнонебезпечним способом, або заподіяло майнову шкоду в особливо великих розмірах, або спричинило загибель людей чи інші тяжкі наслідки». Словосполучення «те саме діяння», вжите в диспозиції ч. 2 ст. 194 КК, указує на те, що до дії, передбаченої цією статтею, слід відносити тільки знищення (пошкодження) майна, а шкода у великих розмірах є наслідком, який виступає криміноутворюючою ознакою лише для ч. 1 ст. 194 КК і не є необхідною для кваліфікації за ч. 2 цієї статті. При кваліфікації злочину умисного знищення чи пошкодження майна загальнонебезпечним способом (ч. 2 ст. 194 КК) розмір спричиненої майнової шкоди не має правового значення [11].

Є.О. Письменський зазначає, що аналіз правозастосовної практики свідчить про неоднаковість застосування ч. 2 ст. 194 КК у частині визначення обов'язковості встановлення ознаки у виді заподіяння майнової шкоди у великих розмірах, що відображена в ч. 1 ст. 194 КК. На його думку, цьому сприяє допущена законодавча недбалість, що полягає у використанні недостатньо чіткого способу побудови відсильної диспозиції ч. 2 ст. 194 КК [11, с. 291]. Вважаємо, що неможливо повною мірою погодитися з позицією суду від 05.11.2020 р. у справі № 536/621/16-к., оскільки диспозиція ч. 2 ст. 194 КК має відсильний характер (відсилає до ч. 1 ст. 194 КК), який виражається у формулюванні «Те саме діяння», і в ч. 2 ст. 194 КК є матеріальним складом, як і в ч. 1 ст. 194 КК. З метою вирішення складних питань при кваліфікації цього злочину потрібно кваліфікуючу ознаку, вчинення умисного пошкодження чи знищення майна загальнонебезпечним способом виділити в окрему частину в ст. 194 КК [12, с. 142].

Висновки. На підставі викладеного можна зробити висновки: 1) з метою уникнення зайвої диференціації кримінально-правових норм необхідно статті 347, 347⁻¹, 352 виключити з КК, а кваліфікуючі ознаки ст. 194 КК доповнити формулюванням «умисне знищення чи пошкодження майна щодо особи у зв'язку з виконанням нею службових повноважень чи професійних функцій». Диспозицію ч. 2 ст. 194 КК викласти в іншій редакції, а саме: «Умисне знищення або пошкодження чужого майна, вчинене шляхом підпалу, вибуху чи іншим загальнонебезпечним способом, щодо особи у зв'язку з виконанням нею службових повноважень чи професійних функцій». Диспозицію ч. 3 ст. 194 КК сформулювати таким чином: «Умисне знищення або пошкодження чужого майна, що заподіяло майнову шкоду у великих розмірах». Диспозицію ч. 4 ст. 194 КК викласти як: «Умисне знищення або пошкодження чужого майна, що заподіяло майнову шкоду в особливо великих розмірах або спричинило загибель людей чи інші тяжкі наслідки»; 2) передбачити в КК України, що загальнонебезпечним способом є спосіб, який спричиняє майнову, немайнову, фізичну шкоду фізичній чи юридичній особі або створює реальну небезпеку спричинення такої шкоди щодо двох чи більше людей (вибух, підпал, затоплення, використання радіоактивних матеріалів, отруйних речовин, збудників інфекційних захворювань); 3) на підставі аналізу судової практики сформулювати правило кваліфікації – у разі використання вибухового пристрою, з метою умисного знищення чи пошкодження майна, дії винного необхідно додатково кваліфікувати за ч. 1 ст. 263 КК.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Коржанський М.Й. Кваліфікація злочинів: навчальний посібник. Видання 2-ге. К.: Атіка, 2002. 640 с.
2. Навроцький В.О. Основи кримінально-правової кваліфікації: навч. посіб. Київ: Юрінком Інтер, 2009. 512 с.
3. Дудоров О.О., Хавронюк М.І. Кримінальне право: навчальний посібник / за заг. ред. М.І. Хавронюка. К.: Ваіте, 2014. 944 с.
4. Шармар О.М. Юридичні факти в кримінальному праві. *Актуальні проблеми кримінального права (пам'яті професора П.П. Михайленка)* [Текст: матеріали VI міжвуз. наук.-теорет. конф. (Київ, 18 листоп. 2016 р.)/ К.: Нац. акад. внутр. справ, 2016. С. 93–95.

5. Кримінальний кодекс України: контрольний текст проєкту станом на 26 лют. 2024 р. Newcriminalcode. URL: <https://newcriminalcode.org.ua/upload/media/2023/10/15/kontrolnyj-tekst-proyektu-kk-14-10-2023.pdf>. (дата звернення: 26 лют. 2024 р.).
6. Шармар О.М., Мартишко М.В. Характеристика кваліфікуючих ознак злочину умисного знищення чи пошкодження чужого майна. *Вісник ЛННІ ім. Е.О. Дідоренка*. 2024. Вип. 1(105). URL: <https://luhbuletin.dnuvs.ukr.education/index.php/main/article/view/175/168>.
7. Вирок Ковельського міськрайонного суду Волинської області 24 січ. 2024 р. у справі № 159/7686/23, провадження № 1-кп/159/185/24. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116508899>.
8. Вирок Котелевського районного суду Полтавської області від 31 трав. 2022 р. у справі № 535/244/22, провадження 1-кп/535/68/22. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104531363>.
9. Про затвердження Правил пожежної безпеки для суден, які будуються та ремонтуються: наказ Міністерства України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи від № 136 від 23 берез. 2004 р. *Verdictum. Liga:Закон*. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/REG9089?an=1131>.
10. Постанова Верховного Суду від 05.11.2020 р. у справі № 536/621/16-к. URL: <https://verdictum.ligazakon.net/document/92765517> (дата звернення: 01.03.2023).
11. Письменський Є.О. Чи є заподіяння шкоди у великих розмірах обов'язковою ознакою складу злочину, передбаченого ч. 2 ст. 194 КК України? *Актуальні проблеми кримінального права, процесу, криміналістики та оперативно-розшукової діяльності: матеріали III Всеукраїнської наук.-практ. Конф.* (Хмельницький, 1 берез. 2019 р.). Хмельницький. С. 291–294.
12. Мартишко М.В. Кримінально-правова характеристика умисного знищення чи пошкодження майна. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія Право. 2023. Вип. 76. Ч. 2. С. 138–142.